

KOHTUNIKE XII KORRALISE TÄISKOGU PROTOKOLL

Tartus, 14. veebruaril 2014

Täiskogule eelnes 13. veebruaril 2014 Riigikohtu esimehe vastuvõtt Ahhaa keskkuses, kus anti üle 2013. a Kohtu Teravaima Sule ja Parima Koolitaja aumärgid.

Kohtu Teravaima Sule aumärgi pälvis eraõiguse valdkonnas Hiie Lindmets, karistusõiguse valdkonnas Rutt Teeveer ning haldusõiguse valdkonnas Roby Koik. Aumärgi väljaandmisega tunnustatakse esimese astme kohtunike kutsetööd ja tõstetakse esile parimaid. Aumärgi pälvinud kohtunike puhul rõhutati nende koostatud kohtuotsuste head struktureeritust, head eesti keele kasutust ja selget otsuse põhjendamist. Kohtu Teravaima Sule kandidaate esitasid kõrgema astme kohtunikud, Juristide Liit ja prokuratuur. Aumärgi väljaandmise otsustas kümneliikmeline komisjon, kuhu kuulusid kõige kauem teenistuses olnud kohtunikud Riigikohtu ning Tallinna ja Tartu ringkonnakohtu igast kolleegiumist.

Samas tunnustati parimat kohtunike koolitajat 2013. aastal. **Parimaks koolitajaks valis kohtunike koolitusnõukogu Riigikohtu tsiviilkolleegiumi nõuniku Margit Vuti**, kes on kohtunikke koolitanud nii eraõiguse, täitemenetluse kui ka tsiviilkohtumenetluse valdkonnas.

Täiskogu algas 14. veebruaril 2014 kell 9.30 Dorpat konverentsikeskuses.

Juhatas: Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees

Protokollis: Piia Saar, Riigikohtu sekretär

Täiskogul osalenud kohtunike nimekiri lisatud protokollile (lisa nr 2).

Teised kohal viibinud: Norman Aas, Kadi Aavik, Marko Aavik, Taavi Eilat, Anu Ernits, Mall Gramberg, Merle Heitur, Karin Jõks, Siret Jürgenson, Küllike Jürimäe, Jaan Kartau, Tanel Kask, Kairit Kirsipuu, Tiia Kotkas, Evi Kool, Maie Kram, Karolyn Krillo, Irma Külavee, Vello Lahtvee, Marelle Lepik, Eeva Levina, Timo Ligi, Maarja Lillsaar, Liis Lindström, Kaidi Lippus, Sten Luiga, Külli Luha, Uno Lõhmus, Lauri Madise, Ülle Madise, Rait Maruste, Deniss Minzatov, Eda Murak, Hans Moks, Jaano Odar, Jüri Paap, Nele Parrest, Jekaterina Pavlenko, Uno Pender, Hanno Pevkur, Kätlin Piho, Marko Pomerants, Katrin Puhkason, Ruth Prigoda, Raina Pärn, Ene Randmäe, Märt Rask, Ester Reimand, Mart Reino, Katrin Saar, Leo Sarnet, Mikk Salu, Maret Saanküll, Margus Sarapuu, Mai Saunanen, Indrek Teder, Mariliis Timmermann, Kaie Uusen, Triinu Vernik, Viivi Villemson, Kersti Vosman.

Riigikohtu esimees Priit Pikamäe teatab, et täiskogu alguseks on registreerunud 129 kohtunikku. Tehakse teatavaks täiskogu sekretariaat koosseisus: Mari-Liis Lipstok, Triinu Meeru, Kerdi Raud, Signe Rätsep, Piia Saar, Kristel Siimula-Saar.

Päevakorra kinnitamise poolt on 129 kohtunikku.

OTSUSTATI: Kohtunike täiskogu on rakendatud.

Kinnitatud päevakord:

9.45–11.00 Riigikohtu esimehe ettekanne õigus- ja kohtusüsteemi arengust (KS § 38 lg 3 p 1)
Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees

Justiitsministri ettekanne õigus- ja kohtusüsteemi arengust (KS § 38 lg 3 p 1)
Hanno Pevkur, justiitsminister

11.00-11.30 *Kohvipaus ja kohtunike omavalitsusorganite valimine*

ETTEKANDED

KOHTUPIDAMISE KVALITEET vs TÕHUSUS

11.30–12.00 Kohtute kvaliteedijuhtimise II osa „Kohtuhalduse hea tava“ tutvustus
Kersti Kerstna-Vaks, töörühma juht, Tartu Ringkonnakohtu esimees

12.00–13.00 Tulemusrahastamine avalikus sektoris: atraktiivne idee teravate karidega
Külli Taro, SA Eesti Koostöö Kogu programmijuht, Tallinna Tehnikaülikooli Sotsiaalteaduskonna innovatsiooni ja valitsemise instituudi doktorant.

13.00–14.00 *Lõuna*

14.00–14.30 Kohtupidamise kvaliteet väärtusena Euroopa Liidu ja Euroopa Nõukogu tasandil
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik

14.30-16.00 Õigusemõistmise kvaliteet vs tõhusus läbi kolme kohtuastme
Ingeri Tamm, Tartu Maakohtu kohtunik
Virgo Saarmets, Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi kohtunik
Henn Jõks, Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kohtunik

16.00-16.30 Täiskogu kokkuvõte
Astrid Asi, Viru Maakohtu kohtunik

Valimistulemuste kuulutamine

TÄISKOGU ISTUNGI KÄIK

1. **Riigikohtu esimehe ettekanne** (lisa nr 3)
2. **Justiitsminister Hanno Pevkuri ettekanne** (lisa nr 4)

Küsimusi ei ole.

Mari-Liis Lipstok tutvustab valimisnimekirja ja valimiste korda. Valimiste ajaks on täiskogul osalejaks registreeritud 151 kohtunikku.

Kohvipaus 11.00–11.30

3. **Tartu Ringkonnakohtu esimehe Kersti Kerstna-Vaksi ettekanne** (lisa nr 5)
Küsimusi ei ole.

4. **SA Eesti Koostöö Kogu programmijuht Külli Taro ettekanne** (lisa nr 6)

Külli Taro: Töö, mida ma täna teen, on avaliku sektori ressursi analüüs. See tähendab seda, et vaatan avaliku sektori kulusid ja töötajate arvu. Usaldusväärsed andmed on siis olemas perioodist 2006-2012. Andmed põhinevad riigi raamatupidamisest ja puudutavad kohtuid. Välja on võetud töötajate arv, mitte ametikohtade arv, mis on taandatud tööajale. Kui avalikus sektoris on töötajate arv vähenenud 3,6%, siis kohtutes 18%. Seega töötajate arv on väga palju vähenenud sel perioodil.

Väga huvitav teema on tegevuskulud ja nagu ikka need kasvavad igal pool, avalikus sektoris tervikuna 60%. Tegevuskulud on siis nii tööjõu kulud kui majandamiskulud.

Kui rääkida sellest, et ressursi on puudu või ei suudeta menetlustähtaegu täita, siis tuleb välja selgitada, mis on see põhjus. Tulemusjuhtimise aspektid aitavad kaasa, et jõuda põhjusteni.

Möödikutele ja näidikutele tuginemine ei aita. Ka igasugused lühiajalised hoogtöö korras tehtud korraldused ei ole olnud eriti edukad. Tähtis on analüüsida, mis on oluline, mis mitte ning vastavalt ka sellele oma tegevust kujundada.

Tulemusjuhtimisele mõtlemisel on positiivne aspekt see, et räägime läbi, mis on oluline, mida me tahame saada, et me saame aru, et kohtud ei tööta iseenesest, vaid me küsime ka seda, mida arvavad advokaadid, notarid ja tavalised kodanikud.

Tulemusjuhtimine ja tulemusrahastamine ei ole õige sel juhul, kui me tahame võidelda ressursi puudusega, sest kulude hindamise bürokraatia suureneb. Möödikute otsene sidumine rahastamisega võib tekitada vale motivatsiooni. Ei tohiks panna mitte ainult kohtunikke, vaid ka ühtegi ametniku olukorda, kus ta peab vastandama isikliku huvi avaliku huviga. Üks näidik, mida peetakse heaks kohtute kvaliteedi näitajaks on, kui palju otsuseid järgmises kohtuastmes pidama jääb.

Siin tekib aga küsimus, et kui otsus ümber otsustatakse, kas see siis on kohtuniku probleem või õigusloome kvaliteedi probleem: kas ongi võimalik asja mitut moodi näha või teema ongi keeruline, näiteks praktika puudub. Eriti suurt ohtu näen väikses riigis ja väikses kohtusüsteemis sellisel juhul, kui kõrgema astme kohus teab, et kui ta otsustab teisiti, kui seda tegi esimese astme kohus, siis kolleegid võivad kaotada palgas. Sellist olukorda ei tohi lasta tekkida.

Priit Pikamäe: Kas on küsimusi?

Eerik Kergandberg (Riigikohutu kohtunik): Kas on olemas veel teisi eluvaldkondi, peale õigusemõistmise, kus nii palju räägitakse ja nii palju oodatakse tõest? Mis oleks, kui eesti valitsus tuleks mõttele juhtida tulemusi kohtusüsteemis nii, et kohtutel on lihtne rahva poolt aktsepteeritud eesmärk - tõe tuvastamine. Kas oleks siis vale, kui me ütleksime, et ärge püüelge tõe poole?

Küllli Taro: Võin oma kogemustest öelda seda, et kui mulle öeldi, et minu tööd hakatakse hindama selle järgi, mitu auditit ma aastas teen ja kui palju meediakajastust minu auditid saavad, siis lubasin, et võin jagada ühe teema viieks teemaks ja teen auditid lastest ja loomadest. Need teemad püüavad alati palju tähelepanu. Õnneks sellest aktsioonist loobuti.

Teine teema, mis alati on olnud üleval, on tagasiside küsitlus. Mida kriitilisem audit, seda kriitilisem on auditeeritav. Kohtusüsteemi puhul oleks sama-üks pool on rahul ja teine pool pole kunagi rahul. Kindlasti on vajalik tagasiside, aga otsene sidumine möödikutega on ohtlik.

Margus Sarapuu (Justiitsministeeriumi kantsler): Tulemusjuhtimise probleem on see, et ta on väga probleemikeskne. Juhtimine instinktiivselt tekitab tõrksuse.

Küllli Taro: Tulemusjuhtimise süsteemis hakataksegi kõigepealt rääkima probleemidest, aga ega see pole halb. Küsimus on selles, et millist piitsa ja millist präänikut selle juures kasutada.

Villem Lapimaa (Tallinna Halduskohtu esimees): Täna väga huvitava ettekande eest. Teemad on aktuaalsed. Kas avaliku halduse teaduses on analüüsitud, et poliitiline elu toimib 4 aastase tsükliga? Kas see võib muuta tulemusrahastamise täitevvõimu jaoks nii atraktiivseks?

Küllli Taro: Kindlasti mõjutab. See pole ainult 4 aastase tsükliga seotud, vaid igasuguseid valiktsükleid on ju pidevalt. Ka asutustes, kus juhid on tähtajaliste lepingutega ametis, on omad

tsükliid. Kas tulemused võivad lühiajaliselt paraneda ja kas sellel ka mingisugune laiem mõju on, seda on väga keeruline hinnata.

Lõuna 13.00–14.00

Harju Maakohtu kohtunik Meelis Eeriku ettekanne (lisa nr 7)

Priit Pikamäe: Kas on küsimusi M. Eerikule?

Märt Rask: Äkki ettekandja seletab seaduslikkuse aspekti natuke lahti. Kas on võimalik teha seaduslik kohtuotsus, mis on põhiseadusega vastuolus?

Meelis Eerik: Mina olen lugenud Riigikohtu lahendist etteheidet maakohtule, et ta seadust kohaldas, oleks võinud kaaluda põhiseaduslikkuse küsimust antud juhul. Sealt see hakkab tekkima.

Rohkem küsimusi ei ole.

5. Tartu Maakohtu kohtunik Ingeri Tamme ettekanne (lisa nr 8)

Küsimusi ei ole.

6. Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi kohtunik Virgo Saarmetsa ettekanne (lisa nr 9 ja slaidid)

Küsimusi ei ole.

7. Henn Jõksi ettekanne, Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kohtunik (lisa nr 10)

Küsimusi ei ole.

8. Viru Maakohtu kohtunik Astrid Asi täiskogu kokkuvõte

Astrid Asi: Tänapäevane täiskogu on olnud pikk ja sisutihe. Riigikohtu esimehe P. Pikamäe kõnest jäid oluliste momentidena kõlama personaliga seonduvad küsimused ja menetlusökonoomika *vs* aus ja õiglane kohtumenetlus. Personali osas oleks üheks märksõnaks kohtujuristid. Murekohaks on kohtunikuks kandideerijate vähesus. Positiivseks võib pidada, et on asutud otsima võimalike lahendusi. Riigikohtu esimees tõi kiire menetluse ühe takistajana välja menetlusseadustike ülemäära tiheda muutmise. Samuti juhtis ta tähelepanu, et Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas on ka tihti Eestit kui ka teisi riike nuheldud kohtumenetluse ebamõistlike kestuse pärast, siis ei saa jätta unustamata seda, et ühe olulise tõhususe elemendina on märgitud Euroopa Inimõiguste kohtus ka seda, et lahendid peavad ka samal ajal olema põhjendatud. Samuti juhtis Riigikohtu esimees tähelepanu kiiresti tehtud lahenditele ja sellega kaasnevatele vigadele, mis võib lõpptulemusena kujuneda palju ajakulukamaks kui korrektselt esimesele otsustusele kuluv aeg.

Justiitsminister tegi ettekande õigus- ja kohtusüsteemi arengust. Ülevaade oli ka statistikast, olemasolevatest IT arengutest ning õigusloomest. Samuti eelnõu väljatöötamisest kohtunikele osalise tööaja võimaldamisest. Oluline, mis meid tulevikus mõjutab, on karistusõiguse revisjoni käigus koostatud eelnõu.

Kersti Kersna-Vaks andis ülevaate kohtute kvaliteedijuhtimise süsteemist, mis on esialgu planeeritud kolme osalisena: kohtu juhtimine, kvaliteetne kohtuhaldus ja kvaliteetne kohtumenetlus. Samuti tõstas ringkonnakohtu esimees küsimuse, kas oleks mõistlik kaaluda Eestis ka menetluse juhtimise hea tava koostamist.

Väga huvitav ettekanne oli Külli Tarol, kes rääkis tulemusjuhtimisest ja tulemusrahastamisest avalikus sektoris. Ettekanne käsitles tulemusjuhtimise sündi, sellega seotud peamisi probleeme, aga ka

rakendamisel saadud õppetunde. Tulemusjuhtimine on positiivne, kuivõrd see sunnib meid mõtlema, mis on meile väärtuslik ning sellest lähtuvalt sõnastama enda jaoks eesmärgid. Probleemiks võib see kujuneda siis, kui eesmärkide täitmine hakkab mõjutama rahastamist. Samuti avaliku sektori töötajaid ei tohiks panna olukorda, kus isikliku kasu eesmärgil peab professionaalse otsuse või avaliku huvi tagaplaanile jätta. Ka õigete mõõdikute seadmine võib probleemiks osutuda. Tihti mõõdetakse seda, mille kohta on andmeid, mitte aga seda, mida tegelikult oleks vaja muuta. Tähelepanuta ei saa jätta võimalikku andmete manipulatsiooni. Tulemuste hindamine kohtutes on keeruline. Kohtumõistmise puhul on keskmeks vaidluseks tagada kohtunike sõltumatus ja tagada lahend mõistliku aja jooksul.

Kokkuvõtvalt tõdes ta, et eesmärkide seadmine on hea, kuid nende hindamisel tuleb olla väga ettevaatlik. Tulemuste hindamisel ka kohtute puhul tuleb olla väga ettevaatlik. Mõõdikute sidumine rahastamisega tekitab tihti ametnikes vale motivatsiooni. Mängima hakkab avalik huvi *vs* ametnike isiklik huvi.

Meelis Eerik kõneles kohtupidamise kvaliteedist väärtusena Euroopa Liidu ja Euroopa Nõukogu tasandil, käsitledes meie probleeme Euroopa valguses. Meelis Eerik nentis, et käsitleme kvaliteeti liialt kitsalt, kipume hindama tulemust tühistatud lahendite protsendi järgi. Tegelikuses on neid kvaliteedimõjureid oluliselt rohkem. Pikemalt peatus teemal, milline on kohtuniku roll ühiskonnas ning milline on kvaliteetne otsus. Kvaliteetne otsus peab olema selge ja mõjus.

Ingeri Tamme kõnest jäi kumama, et kohtunikud ei ole rallisõitjad ja eesmärgiks ei saa olla, kes esimesena finišisse jõuab. Oluline on, et lahend oleks läbi mõeldud, põhjendatud ja seaduslik.

Virgo Saarmetsa kõnes anti pikk ja põhjalik statistiline ülevaade ringkonnakohtute tegevusest ning jõuti järeldusele, et 100-päevane eesmärk, mis täitevvõimu poolt on püstitatud, ei ole statistikale mõju avaldanud. Kõlama jäi märksõnana, et oluline võiks olla eelkõige arvestav kohtupidamine. Ei tohiks minna liiale menetluskiirusega.

Henn Jõksi ettekandest tooksin välja mõtte, et õigusemõistmise kvaliteet ja mõistlik aeg sõltub riigil olevatest vahenditest, mis on alati teatavasti piiratud.

Valimistulemuste kuulutamine

Mari-Liis Lipstok loeb ette omavalitsusorganite liikmete valimise hääletusprotokolli (lisa nr 1).

Kohtute haldamise nõukotta osutused valituks:

Liige:	Jaaksoo, Piia
Liige:	Kiidjärvi, Donald
Liige:	Saarmets, Virgo
Liige:	Pappel, Tiina
Liige:	Kõve, Villu
Asendusliige:	Eerik, Meelis
Asendusliige:	Pärsimägi, Andra
Asendusliige:	Pilving, Ivo

Kohtunike distsiplinaarkolleegiumi osutused valituks:

Liige:	Teeveer, Rutt
Liige:	Randmaa, Piret
Liige:	Nummert, Indrek
Liige:	Altnurme, Maret
Liige:	Palmiste, Anne
Liige:	Jänes, Ülle
Liige:	Timmi, Agu
Liige:	Roostoja, Üllar

Liige: Kuusk, Maarika
Liige: Loonurm, Ulvi

Koolitusnõukokku osutused valituks:

Liige: Jõgeva, Margit
Liige: Mõtsnik, Tiia
Liige: Lind, Sten
Liige: Ernits, Madis
Liige: Kergandberg, Eerik
Liige: Kiris, Hannes
Asendusliige: Mihkelson, Olev
Asendusliige: Kask, Oliver
Asendusliige: Luik, Jaak

Prokuröride distsiplinaarkomisjoni osutused valituks:

Liige: Miilaste, Andrus
Asendusliige: Kask, Elle

Prokuröride konkursi- ja atesteerimiskomisjoni osutused valituks:

Liige: Olvik, Teet
Asendusliige: Loide, Liivi

Kohtunikueksamikomisjon osutus valituks:

Asendusliige: Pikamäe, Kaire

Priit Pikamäe: tänane kõiki osalemast. Kohtumiseni järgmisel korralisel täiskogul reedel, 13. veebruaril 2015!

Kohtunike XIII täiskogu lõppes kell 16.35.

/allkirjastatud digitaalselt/

Priit Pikamäe
täiskogu juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Piia Saar
protokollija